

Nagy László felvétele

TISZTUL A PART. Néhány héttel ezelőtt látt, nagykanalas gép harapdálta a földet rövidke képes írásunkban panaszkodtunk: — így szolgáltatva a szerdán készült ké- a Tisza hordaléka lassan elborítja a rak- pünktön is látható bizonyítékot —, a sok partot, iszap és sár kövesedik a Béke úszó- pénzért egykor megépített lépcsősor még ház és az új Hungária Szálló közötti sza- nem tűnt el, és sokkal szebb a rakpart, ha kaszon. S lám, a panasz értő fülekre ta- tiszta.

Szeged víztornyai

Azóta eltelt igen sok év; Szilléry László tervezett néhány víztornyot és más, hasonló apró-cseprőségeket is, következőképpen bizonyára igazuk van azoknak, akik fölkeresésével megbíztak. De tereljük a szót máris a szakmára:

— Mit tud a víztornyoról? — kérdezi a volt főmérnök.

— Nem sokat...
— Nagyon jó. Az emberek elég keveset tudnak a víztornyokról általában. Így például van egy hipotetikus ideájuk, miszerint a vízmű telenyomja vízzel a víztornyot, s onnan csorog le a víz, ahová kell.

— Nem így van?

— Nem nagyon. A fontiekhöz képest az az igazság, hogy van úgy a vízvezeték, erre räkötik a víztornyot, mint fogyasztót. De — és ez a lényeg — mint legmagasabb fogyasztót! Szó szerint a legmagasabbat, hiszen a víztornyoknak magasabbnak kell lennie, mint a legmagasabb épület a városban.

— Ez eddig érthető...

— Folytatom tovább. A víz manapság, igen sok mindennel rokonságot mutatva, pénzbe kerül. Namármost, a víztermelési költségei a következők: kutak, víztározó, szivattyú, plusz a személyzeti munkabér. A költségekből adódik, hogy a vízmű igyekszik ezeket csökkenteni, tehát gazdaságos akar lenni.

— Ezt pedig úgy éri el...

— ... hogy állandóan termel. Nem kell leállnia, újra beindulnia, satöbbi, nem kell korlátozni a termelést, majd pedig megszakadásig termelni. Kiindulópontként elfogadhatjuk tehát, hogy a vízmű általában megközelítőleg mindig azonos mennyiséget termel.

— És itt a bökkenő, ugye?

— A bökkenő bizony itt van. Az emberek ugyanis valamilyen okból kifolyólag néha sok vizet fogyasztanak, néha viszont keveset. Hiába is magyaráznánk nekik, hogy ne júliusban fogyasszák a vizet, hanem februárban, továbbá ne déli tizenkét óra, hanem éjjel fél egykor.

— Az emberek már csak ilyenek...

— Igen, ilyenek. Következésképpen víztornyokat kell létesíteni, hogy ki- egyenlitsük a vízmű egyenletes termelése s az emberek ingadozó fogyasztása közti különbséget. A víztornyot tehát medence a magasban, ahol, ha nagy a fogyasztás, csökken a víz szintje, ha pedig kicsi, akkor emelkedik. Ezt azért tudja cselekedni, mert amennyivel több vizet fogyasztanak az emberek nap-

Annak idején, mikor Szilléry László, a vízművállalat volt főmérnöke Szegedre került, negyedik emeleti lakást kapott. — Ennél lejjebb nem engedünk — mondta neki a tanácsakkori általános elnök-helyettese. — Szilléry László meghökkenett, s megkérdezte, hogy miért. — Mert ha nálad sem lesz víz, akkor biztos, hogy intézkedsz...

pal, annyival kevesebbet fogyasztanak éjszaka.
— Így tehát a vízműnek nem kell követnie az ingadozó fogyasztást.

— Pontosán. Egy átlagos, városi vízműnek elegendő a napi átlagfogyasztást megtermelnie, a többi a víztornyokban tárolódik.

— És mennyi a százszázalék? Mennyi vizet fogyaszt tehát egy nap alatt Szeged?

— Száz ezer köbméter, — Erre hány víztorny van?

— A Szent István téri, a tarjáni, a makkosházi, az újszegedi... Utolsó dobásunk a Kolozsvári téri lesz, az is csak abban az esetben, ha elkészül.

— Nem biztos, hogy elkészül?

— Egyáltalán nem. Annak idején egy új lakótelepet terveztek oda, ezt szolgálta volna az új víztorny. A lakótelep-építés azonban némely aprópénzek hiánya miatt elhúzódni látszik, s így víztornyra sincs különösebb szükség és igény.

— Szeretné, ha fölépíthetné, vagy csak kötelességből csinálná?

— Hát persze, hogy szeretném!

— A jövőből gyérünk vissza a múltba. Melyik volt Szeged első víztornya?

— A Szent István téri, amely egyúttal Magyarország első vasbeton víztornya is; egyébként Zielinszky Szilárd alkotása.

— Ez az egyszál víztorny meddig volt elegendő a városnak?

— Nem sokáig... Szeged ugyanis területben, létszám-ban egyaránt rohamosan fejlődött. Így többféle gond egyidejű megoldására kényszerültek a vízügyiek: fejlesztieni kellett a kút kapacitást, bővíteni az elosztó csőrendszert, s növelni a víztorny víz befogadó képességét.

— Tehát minden fejlesztésre szorult: a víztermelés, a vízszállítás, meg a víztárolás.

— Igen... Csak hogy Tarjánban, abban a városrészben, ahol leginkább szükség volt a víztornyra, egyre magasabb házakat épí-

tettek. Negyvenméternyire kellett fölvenni a vizet, ami pedig ötvenméteres víztornyot igényelt. Hát akkor, mit csinálnak a régi, alacsony Szent István térivel? Bontsák le, szedjék szét? Ez túl nagy pazarlás lett volna. És érdemes-e az egész városban megemelni a víznyomást, holott ezt csak az új magas házak igénylik? Ez is pazarlás. Így aztán Tarjánban kétszintes víztorny születt. Két cső szállítja benne a vizet, egyik az alacsonyabb medencébe, a másik a magasabbikba.

— Vagyis, az alacsonyabbikból az alacsony, a magasabbikból a magas házak kapják a vizet?

— Igen. Olyan jól sikerült ez a konstrukció, hogy Győr városa rögzést el is „lopott”: ilyen víztornyot építettek maguknak ok is.

— Az újszegedi Töltés utcai víztorny is pontosan ilyen... Vagy tévedek?

— Nem... Ugyane terv alapján készült ez is. Egyszerre sehonnet nem lehet mindkettőt látni, így nyugodtan lehetnek egyformák, nem zavaró.

— Még van egy torony az Északi városrészben.

— És ennél több nincs is. Ez a torony még csak kis ideje szolgálja a közt. S mint mondtam, megkaptam az engedélyt a Kolozsvári téri fölépítésére is, de hát...

— Mennyibe kerül egy víztorny?

— A tarjáni 22 millióba, az újszegedi 38 millióba, az Északi városrészi 102 millióba került.

— Ez elég tendenciózus folyamat...

— Igen, de figyelembe kell venni, hogy nemcsak az árunk nőtt, de a kapacitásuk is.

— Mennyi idő alatt épül meg egy tornya a víznek?

— Attól függ, ki építi. A Delép négy év alatt építette föl az utolsót, elméletileg azonban egy év alatt is fölépülhet.

— Mi történne, ha leállna egy víztorny? Ellátatlanul maradna egy városrész, vagy az egész város?

— Nem... A vízműnek azonban sokkal többet kéne termelnie. Csak ennyi történe.

Farkas Csaba

Nemzetiségi ifjúsági tábor

A Tolna megyei Fadd-Domboriban szerdán megnyílt a III. országos német nemzetiségi ifjúsági tábor, amelyet a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége a megyei KISZ-bizottsággal közösen szervezett. A táboronyitón Hamburg Géza, a szövetség főtitkára mondott beszédet, a jó hagyományok ápolására buzdítva a fiatalokat. Az ötnapos programban 60 diák és ifjúmunkás vesz részt az országos német nemzetiség lakta vidékeiről, főként Baranyából és Tolnából. A találkozó fórumot rendeznek az élő német népszokásokról, majd kirándulnak Gyönkre és Szakadára, megtekintik az ottani nemzetiségi tájházakat.

Mindenki minimuma

Már a végéhez közelgett a vezető testület tanácskozása. Az „egyéb ügyek” között kitüntetési felterjesztéseket is soroltak. Az egyik miniszteri elismerésre való ajánlásban néhány szó ütötte meg a fülem: „önmagához képest jól látja el feladatát”. Úgy látszik, a tanács számára nem volt szokatlan az ilyen tartalmú kinyilatkoztatás, mert senki sem fűzött hozzá megjegyzést. En meghevívőként modortalannak éreztem volna, ha emelem a kezem és tudakozódással öt-tíz perccel tolong későbbre vagy ötven ember ebédjét. Amikor már mindenki felállt a székéről, nem állhattam tovább és faggatni kezdtem az ajánlót. Csak hosszas kérdézősködés és noszogató után állt rá a bővebb magyarázatra: „Nézze, H. nem valami jó képességű dolgozó. Nem, nem a fegyelmével van baj. Ó még életében összesen nem késett öt percet a munkakez- désről és biztos, hogy a munkaidő utolsó másodpercének letelle előtt nem indult még az öltözőbe sem. Azért több nála, az átlagnál a selejt, mert a keze nem áll rá a szakmára. Nézze, nálunk egy elkapkodt modrozlat a teljes munkadarabot tönkretetheti. Az ő keze meg-meginog. Tetet ő erről? Társadalmi munkában mindig ott van. A csapatból már mindenkinek megvan ez a plecsnije, aki legalább annyi ideje van nálunk, mint ő. Azt a kis pénzt sem sajnáljuk tőle. Nézze, most rá került a sor. Az ajánlást meg kell írni. Abban ne hazudjunk. Tulajdonképpen úgysem ez a pár sor dönti el, hogy jön-e a kitüntetés. A fő kérdés, hogy belefér-e H. a keretbe.”

Társadalmunk minden szintjén az utóbbi másfél évtizedben az egyes emberek, kollektívák, testületek munkájával szembeni minimális követelmények oly alacsonyra süllyedtek, hogy már a vezetőnek gondot nem adó szürkeség is érdemmé vált. Hangsúlyozni szeretném, hogy nemcsak a futószalagok, műhelyek, építkezések világában gond ez. Hány végrehajtó típusú, saját gondolatokra, racionalizálásra nem képes vezetői karrierről lehet példát mondani egészen a közelmúltból is. Szólhatna a „mese” fontos intézmények első, második, harmadik embereiről, akik sorsdöntő kérdések vitáiban érvekre nem tudtak építkezni, de hatalmi szóval rövidre zárták a purparlét. Persze, hogy nem mentes az alkalmatlanság hosszú-hosszú éveken keresztül való elnézésétől a hazai tömegkommunikáció és a sajtó belső életé sem.

Értékzavaraink sokféleségéről, súlyosságáról sokszáz fejtegetés jelent már meg. Manapság szinte nincs munkahelyi tanácskozással anélkül, hogy szóba ne kerülne a főmunkaidő becsületének visszaállítása. Kornaj János immár klasszikus könyvében, A hiányban megkülönbözteti a költségek szempontjából a puha és a kemény forintokat. Nos, úgy érzem, ez az elkülönülés a személyi jövedelmekben is bekövetkezett a legutóbbi öt évben.

Az egyik intézmény dolgozója el nem végezt munkahelyi feladatai miatti felelősségrevonáson azzal védekezett, hogy ő is annyit ad első számú munkáltatójának, amennyit attól kap. Példáztatunk embere havi hétezer forint keresetet jegyez az

intézményben. S úgy érzi, ezért még a munkaköri kötelességeit is elhanyagolhatja. Könnyű a megállapítás: az ő (s még hány társának) a napi munkaidőben keresett pénze a puha forint. A munkakönyvünk lerakásánál kapott prémiumot hajlamosak vagyunk úgy számolni, mint egész teljesítményünk ellenértékét. Az intézmény alig teljesítő és elégedetlenkedő alkalmazottja esténként taxizik. Havonta ebből is összejön neki átlagosan ötezer forintja. (Azért csak ennyi, mert napközbeni elfoglaltsága miatt a legjobban jövedelmező hosszútávú fuvarokat nem tudja vállalni.) Fuvarjainak tisztá bevételé jelentí számára a kemény pénzt.

Nemcsak régi értékek eltűnésének vagyunk tanúi jelenünkben. Születnek és újra születnek más értékek. A sokat vitatott — de talán még eléggé mélyen egyetlen egyszer sem elemzett — kisvállalkozások legnagyobb pozitívumának érzem a munkacsoportok többnyire spontán szerveződését és a munka ütemét felvenni nem tudók kivetését. Ebből még elenyészően kevés valósult meg a nagyvállalatok, sőt a különböző fajtájú szövetke- tek munkaszervezetében.

Társadalmunkban az utóbbi időszakban — úgy érzem — túl nagy hangsúlyt kapott a különböző szektorok elkülönültsége. Különösen akkor emlegetjük túltúl gyakran az iskola, a család, a munkahely, a túlmunka, a mezőgazdaság, az ipar, az építőipar és más kategóriákat, mikor valamilyen nagy gond okozóját próbáljuk megtalálni. Az adósságok listázására kár lenne túl sok erőt most elpazarolni. Inkább a jelen tényeinek mind mélyebb megismerése a fontosabb munka.

Például olyan ténynek, mint a most a jelen és jövő alakító közre lépő korosztály tenniakarása, munkához való viszonya. Azokról a lányokról és fiúkról van szó, akik a 70-es évek második felében gyűjtötték a legfontosabb és legmeghatározóbb ismereteiket és érzéseiket az őket körülvevő világról. Ez az időszak volt a „bajok a határnál megálltak, most idebent megy minden, mint a karikacsapás” állapot. Akik a most indulók közül többekkel valamilyen módon munkakapcsolatba kerültek, igazolhatják, nem a korábban kezdettek kivagyisága mondhatja vellem: őket meg kell nyerni. Velük el kell (ene) hitetni: érdeklődés, belső mozgatóerő nélkül, ügyetlenül nem juthatnak sehová.

Nehéz a szavakkal bánni, mert sokszor elcsépelettük már: az utolsó lehetőségének végérőljában van az ország. Nem azért nehéz a ténnyet rögzíteni, mert így van, hanem mert már annyiszor kongtak — 1979 óta hangosan is — az ilyen szavak. Mert ezek a figyelmeztetések hatástalanok voltak, azért lett mára olyan gigási munka a kilábalás és ezért lehet képes esetben esetleg már lehetetlen. A kilábalás reményéhez a legkisebb teljesítmény mércéjét — nemcsak egy újjnyíval — feljebb tenni nemcsak az intézmény maszek taxis alkalmazottjának és a kitüntetést váró szürke eminenciás dolgozónak illik...

Bőle István

Megkezdődött az export

Hagymaszezon a Maros mellett

Már javában tart a téli tárolásra alkalmas vörshagyma betakarítása Csongrád megyében. Az első szakaszban a dughagymáról nevelt fűszernövényt szedik kézi erővel, és mindjárt a termőhelyen válogatva, osztályozva rakják zsákokba, felkészítve azonnali szállításra. Rövidesen megindulnak a gépek is. A cél az, hogy minél nagyobb mennyiségű árut adhassanak az

elkövetkező hetekben exportra. Ilyenkor igazán jó kelteje van a világpiacon a rószkei és észkei térszkei, amelyek már több év óta megelőzi a spanyol és az egyéb külföldi hagymákat, amelyeket magról, 1 éves kultúrában termelnek. Az igazi nagy nyári exportidény augusztus végéig tart: főleg NSZK-beli és svédországi cégeknek szállít a magyar külkereskedelmi vállalat.

A Makói Hagymatermelési Rendszer vezetőjétől, Hajdú Józseftől kaptuk a tájékoztatást, hogy a szeszélyes időjárás, a tartós szárazság ellenére jó közepes termés várható és a minőségre sem lehet panasz. Tömrös húsú, erős, úgynevezett pancéloszott héjú, magas szárazanyag-tartalmú a vörshagyma és mindebben megfelel az exportkövetelményeknek.

Tizenhárom taggazdasága van a termelési rendszer-

nek, köztük a Makótól egy kicsit távolabbi sándorfalvi, amelyeket már több év óta kiváló eredményt produkálnak. Az MHR a termelés biztonságára törekedve évről évre fejleszt, megújítja a technológiát és partnergazdaságaival együtt támogatja a növénynevelést, kutatómunkát. Ennek is köszönhető, hogy a makói hagyma továbbra is őrzi megszerzett rangját a világpiacon. Olyan új fajták kerültek köztermesztésre, amelyek a hagyományos fajtákkal azonos beltartalmi értékek, ugyanakkor ellenállóbbak a növényi megbetegedésekkel szemben. Az új termést már fogadják a Csongrád Megyei Zöldérett Vállalat feldolgozóüzemei, ahol különböző hagymaszárítványok készülnek ugyancsak exportra.